

ברכת דעת

- מפגש חמישי -

ומה ראו לומר **בינה אחר קדושה** שנאמר והקדישו את קדוש יעקב ואת אלהי ישראל יעריצו וסמיך ליה וידעו תעי רוח בינה מגילה יז ב' השתחוו לה' בהדרת קדש **שנותן דעה לקדושים** שנאמר ודעת קדושים בינה כנגד חונן הדעת מדרש כי אל **דעות ה'** - חונן הדעת פסיקתא כשבא פרעה **להמליך את יוסף** במצרים בדקו אם יודע בשבעים לשונות בא גבריאל ולמדו שבעים לשונות, מיד פתחו מלאכי השרת ואמרו בא"י חונן הדעת מדרש **אמר משה** לפני הקדוש ברוך הוא, רבון כל העולמים, **הודיעני שמך הגדול והקדוש** שאקרא לך בשמך ותענני. והודיעו, שנאמר ויאמר אלהים אל משה אהיה אשר אהיה וכו' וראו העליונים שמסר הקב"ה לו סוד שם המפורש, וענו ברוך אתה ה' חונן הדעת פרקי דרבי אליעזר מ

ברכת אתה חונן

-

מקורות שונים
למקור הברכה
ולסדרה

וי"ב **אמצעות כנגד י"ב שבטים** והיינו שכל אחד מהשבטים היה לו קדושה מיוחדת. שמדת כנסת ישראל מתחלקת לי"ב שבטים וכל אחד אזכרה בפני עצמו פרי צדיק במדבר טו' יעקב היה שלימו דאבהן היינו שהוא היה עיקר הדעת, וזו הדעת שלימה נטל יוסף... **ולכן ברכת אתה חונן לאדם דעת היא בחינת יוסף שלא היה מסיח דעת מן הדעת** כדאיתא אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות אמרי אמת

כל ברכה היא
כנגד שבט

ברכת אתה חונן
כנגד יוסף

למה אומרים אתה חונן לפני כל הברכות, **לפי שכל אדם שאין בו דעת אסור להקריב קרבן** אם הוא כהן, והתפילות כנגד תמידים תיקנום הרוקח בברכות אחז"ל א"ר אלעזר **כל אדם שיש בו דעה כאילו נבנה ביהמ"ק בימיו** - ולזאת באשר במוש"ק בעת שחרב הבית צריכים ביותר לעשות פעולה להחיש ולמהר בנינו, לזאת **מתפללים אז ביותר על חנינת הדעת** דהוה כאילו נבנה ביהמ"ק בימיו, ודו"ק... א"ר תמיה אני, למה בטלו ברכת חונן הדעת בשבת, **שאם אין דעה תפלה מנין עכ"ל**... ובאשר כל יום הש"ק לא יכלו להתפלל על חנינת הדעת, לזאת **בבוא תפלה ראשונה דמוש"ק מאריכים לחלות פני ה' על חנינת הדעת להשלים** - שו"ת שיח יצחק סימן קסז

גישה: תפילה
כנגד עבודת
הקרבנות

במוצ"ש מאריכים
את ברכת אתה
חונן

...בשעה שהאדם מתעסק במעלות ועניני קדושה, אפי' לא תהי' דעתו גדולה, נקל הוא שיעשה הדברים לתכלית השלימות. אבל כשמתעסק בענייני חול, לזאת צריך דעה הגונה לשעבדם לתכלית המעולה, כדת חכם הרואה את הנולד. וע"ז נאמר **"בכל דרכיך דעהו"**... שהיא פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויים בה. וזה בכלל "כל מעשיך יהיו לשם שמים"... ע"כ בתחלת ברכות של חול, **כשפונים לעניני החולין ויוצאים מעניני הקדושה, צריכים להקדים ברכת הדעה ותפלתה, שאז גם עניני החול קדושים יהיו** - קבצים ה, צא

לדעת את ה'
בתוך הדרכים.
מבוא לברכות
הבקשה: השבת,
בקשת הרצון
והחיבור

...והפסוק השני ברכך אותם בטובות הנפשיות מהדעה והחכמה באמרו יאר ה' פניו אליך ויחנך שיאיר על נפשם אור השכל... **ולהיות החנינה מיוחדת להשכלת הנפש וחכמתה** תקנו ז"ל בתפלתנו לומר אתה חונן לאדם דעת אברבנאל במדבר ו... זו החנינה האמורה כאן: **ה' יעניק לנו את הכשרונות הרוחניים הדרושים, כדי שנוכל לראות את "פני ה'"** **שהוארו לעינינו**; הוה אומר: כדי שנוכל להכיר ולהבין את "פני ה'" שנתגלו לנו. וזו היא אפוא משמעות הברכה "יאר ה' פניו אליך": **ה' יגלה לך** את מטרות הנהגתו ואת המטרות שתושגנה על ידך; נביאו יאירו את מטרות הנהגתו; תורתו תאיר את המטרות שתושגנה על ידך. "ויחנך": **והוא יצייד אותך בכשרונות הרוחניים להבין** את דבריו בתורה ובנבואה; הוא יכשיר אותך ללמוד מהן את הנהגתו בהיסטוריה ואת תפקידיך בחיים... רשר הירש

חנינה - דעת

יאר ד' פניו אליך -
ויחנך

... יש לפרש אתה חונן לאדם דעת שהוא יתברך נותן דעת לבני אדם שהם בעולם ומתפללים אנחנו שיתן לנו הדעת... וגם בשביל כך הברכה פותחת בלשון אתה חונן לאדם ולא דרך תפלה כמו שאר ברכות, וזה מפני כי ראוי שיושפע הדעת תמיד מן השם יתברך, כי הדבר שהוא קרוב אל השם יתברך הוא יתברך משפיע אותה תמיד ולכך אמר אתה חונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה - נתיבות עולם יד... **שבכל יום נותן במחשבתו של בני ישראל לתורה ועבודה**. וזה אתה חונן לאדם דעת שהדעת בא לאדם במתנה וחנינה. וזהו וחנותי את אשר אחון ואף על פי שאינו כדאי היינו המחשבה **שזה בכלל חנינה** ונח מצא חן. דהיינו שהמחשבה שלו הי' טהורה ממחשבות של דור המבול - תפארת שלמה

...דעת **ענינה הוא קישור השכל והמדות**, היינו שהמדות יתפעלו ויתרגשו מחמת הארת השכל, כי יש אדם שישכיל ויבין שכך ראוי וכך צריך לעשות, אבל לבו איננו מתפעל מזה, אלא כמו חוזה בכוכבים שרואה מרחוק מה שיארע למדינה פלונית הרחוקה ממנו מאד ואין לו דבר עמה... וזהו אתה חונן לאדם דעת שיצדק בה לשון חנינה... - שם משמואל פרשת עקב אבל צלם נאמר הוא על הצורה הטבעית, כלומר: על העניין אשר בו נהיה הדבר ונעשה מה שהוא, והיא אמיתותו מחמת היותו אותו המצוי, אשר אותו העניין באדם הוא אשר בו תהיה ההשגה האנושית. **ובגלל ההשגה השכלית הזו נאמר בו בצלם אלוהים ברא אותו**... מורה נבוכים